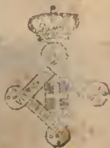

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE ROMA
8
16 — C
13

INDEX COPIOSVS PRÆCIPVARVM RERVM
QVÆ OMNIBVS DOCT. MARTINI NAVARRI AB AZPILCVETA OPERIBVS CONTINENTVR.

Coll. R. Soc. Jesu   Catal. Inscrip.

ROMAE.

Ex Typographia Iacobi Tornerij. Anno D. M. LXXXVIII.

PERMISSV. SVPERIORVM.

AD LECTOREM.

Seligere vt possis Nauarri è rure corollas,
Atque rosis, Hospes, consociare rosas.
Hic Index tibi ductor erit, tibi deteget hortos,
Et distincta suis florida sensa locis.
Vt ver è varijs existit floribus, extat
Sic verum è vario dogmate, dogma lege.

IO. HIERONYMO ALBANO S. R. E CARD. AMPLISS.

IACOBVS TORNERIVS BIBLIOPOLA FELICITATEM.

VM longo iam vſu, antiquiſſimaque conſuetudine receptum ſit; Cardinalis Ampliſſime, vt ij, qui aliquem librum conſcripſerunt, non ante eum in lucem prodire patiantur, quam alicuius præſtantiſſimi viri nomine commendetur; perabſurdum fore iudicaui, ſi hic liber, qui maiorem, quam ſexcenti alij laudem meretur, inglorius quodammodo, ac pene nudus (licet ipſe per ſe ſit ſatis illuſtris) in hominum manus perueniret. Quare cum huic ego malo mederi vellem, te vnum, ex omnibus mihi deligendum putaui, cui hoc munus dicarem: quod amor erga me tuus ex incredibilis benignitatis, humanitatiſq. tuæ fonte manans ſic poſtulare videatur. Idq; eo libentius feci, quod ſcirē me eius tibi viri virtutem in mentem reuocaturum; quo viuo cum pietatis, tum ſingularis doctrinæ cauſa, tanquam te altero vtebaris. Quamquam illud quoque addam conſentaneū, atque æquum fuiſſe; vt cum nihil adhuc ex hac noſtra bi-

bliotheca ſub tuo amplißimo nomine prodierit; hoc tibi opus, & primum, &, vt arbitror, gratiſsimum dedicarem. Cum tot igitur me grauißimæ cauſæ ad hoc induxerint; illud ad extremū, te Cardinalis Amplißime, reſtat vt orem, vt omnium Doctoris Nauarri doctiſsimi, religioſiſsimiq. viri operum Indice, quinque eiuſdem elegantiſsimis reſponſis additis eodem, quo tibi conſecratur animo perfruare. Ex noſtra Bibliotheca. Kal. Aprilis. 1588.

MARTINVS DE ZVRIA LECTORI S. D.

N conscientiæ casibus explicandis, quanta fuerit hac nostra ætate Martini Nauarri auunculi mei sciētia, & prudentia, nemo est fere qui nesciat. cuius ego laudes etsi pro mea in illum obseruantia, & pietate persequi cuperem, ac fortasse etiam deberem pluribus verbis; malo tamen omnino reticere:ne, cum sint ita illustres ipsæ per se, lucem soli videar addere voluisse. Is igitur ea, quæ ad casus & canones explanandos pertinent, non vno volumine sed pluribus comprehensa reliquit, atque alia alijs temporibus edidit. Quare operæ pretium videbatur; si, quæ varijs libris est ille complexus, eorum omnium summa capita, & loci quique præcipui vno Indice clauderentur: quo facilius atque commodius tanti viri doctrina sacerdotes, cæterique canonum casuumque studiosi ad Dei gloriam perfruerentur. Hūc ego Indicem, & quidem vberrimum, summoque ordine dispositum cum accepissem religiosi cuiusdam viri opera, sedulo & accurate esse confectum, qui diu multumque auunculi mei libros peruolutauit; summis ab eo precibus contendi, vt ad alios quoque suorū hunc laborum fructum deriuari pateretur. Atque ita demum hominem mihi carissimum atque optimum exoraui, vel potius flagitando pene coēgi, vt non tamen suo nomine (quæ ipsius est modestia) in lucem prodire sit passus. Egō vero qui cum ipsummet pro eius virtute, ac pietate tum religiosissimorum patrum ordinem atque familiam, in quam est adscriptus, magna in primis pro eo ac debeo veneratione ac beneuolentia prosequor: etsi auctoris tam fructuosi operis nomen supprimi nollem; tamen quoniam id ab eo extorquere non potui; malo me amicitiæ muneri videri deesse, ita ipsius amicitiæ iure ac lege cogente; quā aut contra amicitiæ fidem auctoris nomen indicare, aut fructu te Indicis tam necessarij, tam copiosi, tam distincti, lector humanissime, fraudari. Quanta porro, & quam multiplex ab hoc Indice in tanta Nauarri librorum & opusculorum varietate sit vtilitas manatura; facilius ipse, vt arbitror, ex vsu ipso & Indicis tractatione poteris, quā

vel

vel ex hac mea epiſtola, vel ex vllius oratione cognoſcere.

Interim vero illud eos ſcire velim, qui ſunt cum Nauarri tum iuris canonici ſtudioſi;me aliud quiddam præterea moliri, quod omnibus gratiſsimum fore confido. Reſponſa enim varia de rebus Canonicis ab eo reddita dum hic Romæ in ſacro ſummæ Pœnitentiariæ Prætorio iuſſu Romani Pōtificis ad huiuſmodi quęſtiones reſponderet,qua in re ſine cōtrouerſia facile inter omnes excelluit: hęc inquā reſponſa quibus ſententiam ſuam de rebus fere grauiſsimis non niſi ſcripto dare ſolitus erat,quæ quingentorum, vt puto, numerum ſuperabūt,nō patiar in tenebris latere diutius,ſed in ordinem titulorum decretalium digeſta,in vnumque volumen coniecta, quam primum curabo, vt excuſa typis poſsint in doctorum hominum manus peruenire. In quo quidem opere cū difficiles fere de rebus maximis quæſtiones profligentur, & quæ tanti viri fuerit ſapientia poterit facile vnuſquiſque perſpicere in conſilijs etiam dandis de ſingulis rebus,quæ certis nimirum locis,perſonis, ac temporibus continentur: quas longe plerumque difficiliores eſſe ad ſtatuendum, quam res vniuerſas generatimque propoſitas quis vel mediocriter eruditus ignorat? & ſimul ad alia prope innumerabilia horum ſimilia decernenda parare ſibi cuique nō magno negotio facultatem licebit, cum ſumma & honeſtiſsima tam varijs rebus cognoſcendis tamquue ſalutaribus voluptate coniunctam. Et quoniam tantum opus partim ad recognoſcendum, partim ad imprimendum non paucis menſibus indigebit; ex his nonnulla hic addere non alienum ab inſtituto noſtro viri graues cenſuerunt: vt vel ex his paucis reliquorum poſsit ſtudioſus lector facere coniecturam, ac rem iam ante deguſtatam eo maiore alacritate ſuſcipere.Illud te ad extremum,prudens lector,admonitum velim, (vt ad rem hoc loco propoſitam redeamus) quoniam ſæpe adhuc quædam Nauarri opera non eodem tempore ſunt excuſa typis, in quibus non modo diuerſi ſunt numeri, ſed res etiam ipſæ aliæ alijs locis diſputatæ: vtraſque editiones, in quibus hæc variantur cū ſuis numeris hoc Indice ſolere citari. Verum antequā ad Indicem veniretur, quo Alphabeti ordine loca Nauarri notantur; cenſuit auctor hoc loco tum notarum explicationem, quibus in hoc Indice eſt vſus, tum ſingulorum eiuſdem Nauarri operum inſcriptiones, ac diuiſiones eſſe præponendas. Vale.

EXPLI-

EXPLICATIO NOTARUM
quibus in hoc Indice vtimur.

Admo. Admoneo.
Aduert. Aduertendum.
Alic. rer. Eccle. De alienatione rerum Ecclesiarum. *vel De spolijs clericorum siue in cap. Non liceat Papa.*
Anton. Antonomia.
Auct. Auctario.
Cap. Caput.
Cau. null. Causa nullitatis.
Collig. Colligitur.
Com. Commentarius.
Concl. Conclusio.
Confir. Confirmatio.
Confu.contr. Confutatio contrariorum.
Dat.& promis. De datis, & promissis. *siue commenta.in Extrauag Greg.xiij & Bonifa.8.*
Decla. Declaratio.
Dedu. Deducitur.
Dist. Distinctione.
Except. Exceptio.
Exc. Excommunicatio.
Excu. Excusatur.
Exemp. Exemplum.
Fin. hum. De finibus humanorum vel cap. Cum Minister. *Hac enim duo apud Nauar. idem valent.*
Glo.sum. Glossa summæ.
Grat. Gratianus.
Hor.can. De Horis canonicis *seu Henchiridion De Oratione.*
Hum.Aur. Humanæ Aures.
Imp. Impedimentum.
Inf. Infertur.
Indulg. De Indulgentijs *seu De Iobeleo.*
Interrog. Interrogatus.
Mis. Miscellanea.
Mon. Moneo.
Not. Notabile.
not. Nota vel Notandum.
Oppos. Oppositio.
Pec. peccant.
Pen. Penultimum.
Pœnit. De pœnitentia.
Præl. præludio.
Præs. præsupponimus.
Præm. præmitto.
Princ. principio.
Prob. probatur.
Red. Eccle. De redditibus Ecclesiasticis *super cap. Quoniam.*
Reg. De Regularibus. { *cap. cui portio. cap. Non dicatis. cap Nullam. cap. statuimus.* }
Commentarij enim Nauarri in hac quatuor capita De Regularibus ita à nobis citantur vt De Reg. Com. 1. intelligatur comentarius in cap. cui Portio. *& De Reg. Com. 2 intelligatur commentarius in cap.* Non dicatis. *& De Reg. Com. 3. intelligatur commentarius in cap.* Nullam, *& De Reg. Com 4 intelligatur commentarius in cap.* Statuimus.
Rem. Remedium.
Rescript. De Rescriptis, *in cap. si quando & cap. Cum contingat.*
Resp. Respondeo.
Rub. In Rubrica. *De Iudicijs & in cap. Nouit.*
Seq. sequitur.
Silent. De silentio. *super cap. In loco benedictionis.*
Spol. cler. De spolijs clericorum. *in cap. Non liceat papa.*
Sum. In summa. *siue Manuale confessariorum.*
Sup. Supponimus.
Susp. suspensione.
Ter.par.glo. tertiæ partis glossæ.

In Veteri idest, in prioribus editionibus, quæ eosdem habent numeros vsque ad annum. 1583. Et In Nouo, idest in posterioribus editionibus ab anno. 1584. ac deinceps, in quibus ijdem semper numeri retinentur. In posterioribus enim editionibus non modo numeri sæpe variantur, sed etiam res ipsæ in alia capita transferuntur.

Et quoniam aliquando citationum numeri sunt longiores propter subdiuisiones, v.g. infertur, Dico, Noto, Peccat, Colligitur. Deducitur, Probatur & milia; Id circo hos etiam apposuimus quo citius ac facilius quod quæritur, inueniatur.

OPE-

OPERA NAVARRI HOC INDICE COMPREHENSA.

12.cap.

b COM-

Commentaria in septem distinctiones de POENITENTIA Impressa Romæ anno 1586. in quo seruatur hic ordo Capitulorũ. & §§. Interpretatione donatorũ.

In distinctione prima.

In

Commẽtarius in Rubricam & Relectio De Iudicijs In cap. NOVIT Impressus Romæ anno 1585. IN RVBRICA tractat de Iudicio siue iudiciali processusumpto iudicio pro iudicandi actu à fol. 1. vsque ad 83. At In RELECTIONE ponit sex Notabilia.

PRIMVM NOTABILE. Deum omnia nosse. fol. 87.
2. Not. nullam creaturam omnia scire. fol. 93.
3. Not. supremā iurisdictionē mere laicam sic esse penes Papam fol. 105.
4. Not. correctionem fraternam sic definiri, & sic præcipi. fol. 167.
5. Not. Denunciationem canonicam sic definiri, & quo ordine ad eam veniendum. fol. 168.
6. Not. Iurisdictionem Ecclesiasticam extendi ad cognoscendum de omni peccato mortali cuiuslibet Christiani etiam laici, ad finem liberandi eum ab illo. fol. 169.

Cõmẽtarius DE ANNO IOBELEO & INDVLGENTIIS in. §. IN LEVITICO. sub ca. QVIS ALIQVANDO cõtinet 34. Notabilia Impressus Romę anno 1585.

PRIMVS. §. in Leuitico à Notabili 1. vsq. ad. 7. Notab. à fol. 2. vsq. ad 10.
2. Extrauag. antiquorum. de pœnitentia & remissione à Notab. 7. vsque ad 12. à fol. 10. vsque ad 35.
3. Extra. vnigenitus eiusdē tit. à Not. 12. vsq. ad 24. à fol. 35. vsq. ad 101.
4. Extrauag. quemadmodum eiusdem tit. à Not. 24. vsque ad 31. à fol. 101. vsque ad 126.
5. Notab. 31. totam indulgentiarum summam continet, partim resoluendo partim remittendo. a fol. 127. vsque ad 143.
6. Extrauag. indictionis anni Iobelei Greg. xiij. Not. 32. fol. 145.
7. Extrauag. eiusdē suspensionis aliarum indulgentiarū. Not. 33. fol. 175.
8. Ceremoniæ aperiendi, & claudendi portam sanctam quibusdam quæsitis vtilibus præmissis. Notab. 34. fol. 181.

Cõmentarius in cap. INTER VERBA xi. q. 3. De gloria, Honore, ac Bona fama, deque Inglo ria, Vituperio, Infamia, & Detractione, præmisso nō nihil de Silentio, & Loquutione, Impressus Romæ anno 1584. continet.

PRAELVDIA tria à fol. 1. vsque ad. 11.
Conclusiones sex colligũtur. quarũ PRIMA non debere quem de laude falsa gaudere, sed tristari. fol. 13.

2. Concl.

Com-

Commentarius in cap. HVMANÆ AVRES. 22. q. 5. De veritate respõsi partim verbo, partim mente concepti, & De arte bona, & mala simulandi. Impressus Romæ anno 1584. continet. 3. quæstiones.

QVAESTIO 1. An N. coram Deo mentitus fuerit. fol. 3. &c.

Quæstio 2. An peierauerit coram Deo licet nõ fuerit mentitus. fol. 10. &c.

Quæstio 3. An (esto non fuerit mentitus nec peierauerit) alia tamen ratione peccauerit. fol. 18. &c.

Commentarius DE SILENTIO in diuinis officijs præsertim in choro seruãdo super Cap. IN LOCO BENEDICTIONIS. 5. q. 4. Impressus Romæ anno 1584. continet viginti locos à fol. 6. vsque ad finem.

Commentarius DE FINIBVS HVMANORVM ACTVVM in cap. CVM MINISTER 23. q. 5. Impressus Romæ anno 1584.

Enchiridion de oratione, & HORIS CANONICIS impressus Romæ anno 1586. continet 21. capita: licet In \ eteri impressione anno. 1578. contineat. 22. capita.

16. cap.

MISCELLANEA centum de oratione præsertim de psalterio, & rosario Virg. Matris Impressus Romæ anno. 1586. In Veteri autem impressione anno 1578. sunt tantummodo lxiiij. Miscellanea à nu. 1. vsq. ad 143.

DE REGVLARIBVS Commentarij quatuor impressi Romæ anno. 1584.

Quamquam in Veteri editione triũ tantũ commentariorum mentionem facit, primi In cap. Non dicatis (qui cõtinet fere omnia quæ habentur in cõmentario in ca. Cui portio) secũdi. In cap. Nullã. & tertij In cap. Statuimus. quamobrẽ magna est in numeris quoque varietas.

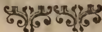
Tractatus DE REDITIBVS Beneficiorum Ecclesiasticorum super Cap. Quoniam quidquid 16. q. 1. Impressus Romæ anno 1584. continet epistolam nuncupatoriam cum præludijs, & tres quæstiones.

Relectiones duæ in cap. Si quando, & in cap. Cum contingat. DE RESCRIPTIS. Impressus Romæ anno 1585.

In

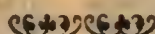
Relectio ca. ITA QVORVNDAM DE IVDÆIS. in qua de rebus ad Sarracenos deferri prohibitis, & cenſuris ob id latis diſputatur, Impreſſa Romæ anno 1585. continet vndecim Notabilia, & vij. gloſſas.

Relectio ca. ACCEPTA de RESTITVTIONE SPOLIATORVM Impreſſa Romæ 1585. continet.

INDEX PRAECIPVARVM RERVM, QVAE IN OMNIBVS D. MARTINI NAVARRI OPERIBVS CONTINENTVR.

A

Attritio

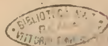
B

Blasphe-

Causa

Cen-

De

rogandi,

rogandi. In sum. cap. 22. nu. 23. & De pœn. dist. 1. cap. diuortium. num. 9. &c.
Coniux adulterantis quando religionem ingredi possit. In sum. cap. 22. num. 24.
Coniux si habet rem cum cognato vel cognata coniugis, non potest petere debitum, tenetur tamē reddere. In sum. cap. 16. nu. 35.
Coniux si adulterium coniugis suæ permittat, vel ipse ab ea non discedat, an peccet. In sum. cap. 16. num. 28. 35. & cap. 22. nu. 22.
Coniux non tenetur credere coniugi etiā cū iuramento affirmanti se nunquā in matrimonium consensisse. In su. cap. 22. num. 82.
Coniux non tenetur credere vni testi fide digno etiam iurato, nec etiam proprio parocho asserenti subesse impedimentum eius matrimonij. In sum. cap. 22. num. 82.
Coniugis donatio facta coniugi quando valida. In sum. cap. 17. num. 149.
Coniux eo animo habens rem cum coniuge quod haberet etiam si sua non esset, peccat mortaliter. In sum. cap. 16. num. 23.
Coniux petendo vel reddēdo debitum coniugale ante benedictionem, non peccat mortaliter. In sum. cap. 16. nu. 38. & cap. 22. nu. 83. Pec. 35. & In Nouo De benedictione.
Coniux prolis conceptionem impediens, vel semen extra vas fundens, peccat mortaliter In sum. cap. 16. num 33. 42. & De pœn. dist. 5. cap. 1. consideret. num. 84.
CONSANGVINITAS, vide verbo Affinitas, vel Affines, præter infrascripta.
Consanguinitas quid sit, & impedit & dirimit matrimonium intra quartum gradum. In sum. cap. 22. num. 141.
CONSCIENTIA quid sit, & quotuplex, & ad quid obliget, & scrupulosa quam mala, nascitur ex sex causis, & curatur decem medicinis In sum. cap. 27. num. 275. 279. & In Nouo num. 280 282
Consciētia etiam erronea semper ligat, vel ad sui depositionem, vel ad sui exequutionem. In sum. prǽl. 9. num. 9. & cap. 6. num. 12. & In Nouo num. 14. & De pœn. dist. 5. cap. consideret in principio. num. 52. &c & dist. 7. cap. siquis autem. nu. 77. 85. &c. 95. &c. 114. &c. 120. 139.
Conscientiæ contra legem quis dicatur peccare. In sum. præl. 9. num. 9. & cap. 6. num. 12. & In Nouo num. 14. & De pœn. dist. 5. in principio cap cōsideret. nu. 51. &c. 65. &c. 68. 70. &c. & dist. 7. cap. si quis autem. nu. 81. &c. 85. &c. 89. 95. &c. 119. &c. 135. 139.
Conscientia dupliciter deponitur. De pœn. dist. 7. cap. siquis autem. num. 115.
CONSECRANDI siue absoluendi & ligādi potestas presbyterorū est indelebilis. In su. ca. 4 nu. 2. & De pœn. dist. 6. cap. 1. in princ. nu. 2. &c. & ca. placuit. nu. 4. 44. vsq; ad 48.
CONSENSVS in matrimonio qualis necessarius, vide verbo Matrimonium.
Consensus solus non semper obligationem parit restitutionis, nec incursionem censurarū. In su. ca. 11. nu. 13. & In Nouo nu. 15. &c.
Consentiens actui peccati non omnis peccat. Mis. num. 83. & In Nouo Mis. 39. num. 4.
CONSERVATOR Sedis Apostolicæ cognoscens causas quæ non sunt notoriç, quando sit suspensus. In sum. cap. 27. num. 57.
CONSILIVM quis dicatur dare, & vt noceat danti. In sum. cap. 27. nu. 51. & De dat: & promis. num. 12.
Cōsilia spernēs vel nō implēs, qñ peccet mortaliter. In su. ca. 20. nu. 2. & In Nouo num. 20.
Consilium dans etiam propter salutem corporis vt illicite coeat, aut se inebriet, aut abortiatur, peccat mortaliter. In su. ca. 25. nu. 62
Consilium dolosum vel damnosum, quod sit mortale. In sum. cap. 24. num. 11. Pec. 4.
Consilium dans, vel laudans male etiam bona fide, quando teneatur ad restitutionem. In sum. cap. 27 num. 131. &c.
Consilium dans, vel accipiens, tria præponderet. Cap. Inter verba præl 3. num. 2.
Consilia Christi in præparatione animi seruanda. In sum. cap. 20. nu. 2. & In Nouo nu. 21.
Consilia quæ pro tempore quoad sui obseruantiā ligāt, pcepta fiūt. De Red. Eccle. q. 1. mon. 5. nu. 5. & De pœn. dist. 5. cap. fratres. nu. 1.
Consiliorū contraria volens sine cōtemptu eorū, nō peccat. De Red. Eccl. q. 1. mon. 5. nu. 6
Consilium dās vel iudicans, deponat dubium antequam iudicet, vel cōsilium det. In sum. cap. 23. num. 21. & cap. 27. num. 288. & De pœn. dist. 7. cap. siquis autem. num. 130.
Consilium pro lucro etiam diebus festis dare licet. In sum. cap. 13. nu. 12.
Consilium dans, mandans, iubens, faciēs, quando quis dicatur incurrendas cēsuras, vel pœnas. In sum. cap. 27. num. 51. &c. Quibus addendum. & De dat. & promis: num. 12.
Consilium dans mulieri prægnanti vt abortiatur sit irregularis, secuto effectu, etiam reuocando consilium. In sum. cap. 27. nu. 233.
Consilium dare vel inducere ad faciendum minus peccatum, quando liceat. In sum. cap. 14. nu. 31. G. & In Nouo nu. 40. & ca. 17. nu. 263. & cap. Inter verba 5. concl. nu. 14. 20.

Con-

Con-

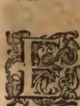
Deus

Diabo-

Dispe-

Dolus

E

Ecclesia

Eleemo-

Emptio

EXCOMMVNICATIONES Papæ reseruatæ in Bulla cænæ.

EXCOMMVNICATIONES Reseruatæ Papæ extra Bullam Cænæ.

22 In eos

EXCOMMUNICATIONES Episcopis reseruatæ.

EXCOMMUNICATIONES partim Episcopis, partim Papæ, vel neutri reseruatæ.

EXCOMMUNICATIONES nemini reseruatæ.

EXCOMMUNICATIONES lib. 6. Decretalium nemini reseruatæ.

&c. In sum.cap.27.num.124.

17 In facientes se metu absolui à censuris. In sum.cap.27.num.125.

18 In fingentem aliquid quo Index vadat ad mulierem vt accipiat testimonium. In sum. cap.27.num.125.

19 In Compellentes submittere bona Ecclesiastica. In sum.cap.27.num.126.

20 In Inuentores nouarum religionũ. In sum. cap.27.num.127.

21 In exigentes ab Ecclesiasticis portoria siue pedagia. In sum.cap.27.num.128.

22 In sic impedientes iurisdictionem ecclesiasticam. In sum.cap.27.num.69.129.

23 In dominos prohibentes subditis vendere, vel emere à clericis &c. In sum.ca.27. nu.30.

24.& 25 In Religiosos temere habitum descrentes,& quis nam dicatur temere habitum relinquere. In sum.cap.27.nu. 131.

26 In religiosos ad studia sine licentia euntes. In sum.cap.27.num.116.132.

27 In doctores docentes leges Religiosos. In sum cap.27.num.134.

28 In sepelientes hæreticos. In sum.cap.27.nu. 134.

29 In Iudices non auxiliantes contra hæreticos. In sum.cap.27.num.135.

29 In Interficientes per assassinos, & quis nã hic intelligatur per assassinum. In sum. cap. 27.num.135.

30 In permittentes fœneratores. In sum.cap. 27.num.136.

31 In dantes represalias contra ecclesiasticos. In sum.cap. 27.num.136.

32 In negligentes persequi iniurias Cardinalibus factas. In sum.cap.27.num.136.

EXCOMMVNICATIONES *Clementinarum nulli reseruatæ.*

33 & prima EXcommunicatio Clementinarum in frangentes sequestrum, vel impedientes &c. In sum.cap.27.num.137.

34 In sepelientes in loco sacro interdicto &c. aut interdictos nominatim, vel excommunicatos publicos, aut vsurarios manifestos. In sum.cap.27.num.137. qui vero intelligãtur per sepelientes vide num. 51.& 137 De. cla.5.

35 In Religiosos qui sibi appropriãt decimas. In sum cap.27.num.138.

36 In Religiosos adeuntes aulas animo nocendi prælatis. In sum.cap.27. num. 139. & De pœnit.dist.1.cap.cogitationis num 8.

37 In Monachos habentes arma in Monasterio. In sum cap.27.num.139.

38 In Impedientes visitationem monialiũ. In sum.cap.27.num.140.

39 In Imitantes statum Beghinarum. In sum. cap.27.num.140.

40 In contrahentes matrimonium in sex casibus. In sum.cap.27.num.141.

41 In Inquisitores &c. In sum. cap. 27. num. 100.142.& De pœnit.dist.1. cap. cogitationis num.7.&c.

42 In facientes statuta ad soluendum vsuras. In sum.cap.27.num.143.

43 In mendicantes accipientes nouas domos, vel noua loca ad habitationem &c. In sum. cap.27.num.144.

44 In Religiosos dissuadentes decimas. In sum.cap.27.num.145.

45 In Religiosos negligentes suadere decimas. In sum.cap.27.num.145.

46 In Religiosos non seruantes interdictum. In sum.cap.27.nu.146.& De Rescript. cap. cum contingat Rem.2 num.39 &c.

47 In Impugnantes litteras papæ electi antequam coronetur. In sum. cap.27.num. 147.

48 In Interpretantem Clementinam, ext v t. In sum.cap.27.num.147.

49 In Bizochos aut beghinos. In sum. cap. 27. num.148.

50 In Imprimentes libros præsertim de sacris rebus sine examine. In sum.cap.27. nu. 148.

51 In Impedientes Nunciorum receptationem. In sum.cap.27.num.149.

52 In alienantes vel locantes bona ecclesiastica &c. extra casus iure permissos; varie tamẽ seruatur in uarijs locis. In sum.cap.25. num. 130.& cap.27.num. 149. & De Alie. rer. eccle.& spol.cler.num.21.&.§.4. num.1.

53 In mulierum raptores, ac illis consilium, auxilium, & fauorem præbentes. In sum. cap 27.num.150. quis vero dicatur Raptor vide. cap. 16. num 3.

54 In cogentes ad matrimonium minus liberum. In sum.cap.27.num.150.

55 In cogẽtes virginem vel aliam qnamcumque mulierem ingredi monasterium, & qui consilium, auxilium, vel fauorem in id dederint. In sum.cap.27.num.150.

56 In Impedientes virginem vel aliam mulierem habentem veli accipiendi volũtatem. &c. In sum.cap.14.num.17.& cap. 27. num. 150.

57 In

Excom-

FORMA

Fucos

G

Horis

I

Ieiunia

INTEL-

Intel-

Iudica-

K

L

M

N

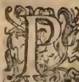

Obliga-

Origi-

P

Officium

Oratio

OR-

P

Patrini

Per-

P

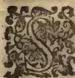

Papa

Præ-

Regula-

S

Sacer-

Sacra-

Sensua-

Simo-

STI-

T

Testa-

V

Vicarius

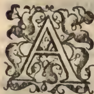
FINIS.

CONSILIVM
DE SACRA VNCTIONE.

SVMMARIVM.

Balſamum Indicum verum eſt balſamum, quia eſt genus ſubalternum ad multas ſpecies balſami. num. 1.
De ſacramenti ſubſtantia eſt illud, ſine quo ſacramentum nõ conſiſtit. num. 1.2.
Confirmationis materia eſt chriſma ex oleo & balſamo. num. 3.
Confirmatus per vnctionem tantum iterum vngi debet, intelligitur &c. num. 4.
Balſamum non eſt de ſubſtantia Sacramenti. num. 5.
Verbum chriſma idem quod vnctio ſignificat, nam deducitur &c. num. 6.
Confirmatio tenet, ſed ſupplendum eſt quod defuit, ait Gloſſa, &c. num. 7.
Balſamum de præcepto non de ſubſtantia requiritur ſecundum S. Thomam, & veriſimile videtur. num. 8.
Chriſma, inquit Innocentius tertius, faciendum ex oleo & balſamo, ſed non dicit id eſſe de ſubſtantia. num. 9.
Confirmatio ſolo oleo facta non eſt ſecundum communem ſententiam iteranda. num. 10.
Confirmationis ſuppletio intelligit quod non per alium miniſtrum, & formam, &c. num. 11.

N Expediat & quomodo concedere Epiſcopis Hiberniæ, vt liceat eis vti balſamo Indiarum occidentalium, quia non deeſt orientale balſamum.

Reſpondeo primo, quod hæc quæſtio videtur pendere ex ſolutione vnius quæſtionis facti, & alterius iuris. Quæſtio facti eſt, an balſamum Indicum ſit verum balſamum: quæſtio vero iuris, an balſamum ſit de eſſentia vel ſubſtantia chriſmatis, quo Sancta mater Eccleſia vtitur in ſacramentis, an ſolum de neceſſitate præcepti, quo illa ſtatuit balſamum miſceri oleo, quo fiat chriſma. ſi enim balſamum Indicum eſt verum balſamum fruſtra eſt quæſtio, et ſi balſamum non eſt de ſubſtantia,

ſed tantum de præcepto iuris humani, facile S. D. N. omnium deſiderio prouidere poteſt arg. cap. cuncta per mundum 9.q.3.

Ad priorem quæſtionem facti videtur reſpondere Plinius lib. 12. cap.25.Balſamum eſſe arbuſculam vni terrarum Iudææ(pro quo apud Sotum vitio impreſſionis eſt Indiæ) conceſſam, viti ſimiliorem quam myrto per quod ſignificat in ſola Iudæa illud reperiri, cui conſequens eſt, Indicũ non eſſe verum balſamum; ſed eius auctoritas non cogit nos id credere: Tum quia multa ille aſſerit quæ alij negant.Tum quia multæ orbis partes, tum terræ continentis, tum inſularum noſtra ætate repertæ ſunt, quas etiã Ariſt.Aug.Lactant.& alij eruditione illuſtres viri ignorauerunt,in quibus multæ arbores,multę radices,& herbæ antea incognitæ Europæ, innotuerũt: Tũ deniq;quod ipſo Plinio authore arboris balſami tria ſunt genera & fieri poteſt,quod licet in Iudæa non ſint niſi tria,in alia tamẽ orbis parte tunc ignota,eſſent plura:fieri etiã poteſt,quod balſamũ ſit genus ſubalternũ,quod multas habeat ſpecies ſpecialiſſimas alias ab illis tribus quas ille tradit, & cõmuniter quod Indicum balſamũ ſit verum balſamũ,licet non ſit eiuſdẽ ſpeciei ſpecialiſſimæ, cuius ſunt illæ tres Iudaicæ: ſicut etiã pyrus eſt genus ſubalternum, ad multas ſpecies pyrorum, vt & vitis eſt genus ad multas ſpecies vitium. Equidem ipſe facile crediderim etiam apud Indos eſſe varias ſpecies balſami, quorum aliæ pretioſiorem & odoratiorem ſuccum, quam aliæ, manant. Quo factum arbitror, vt Epiſcopi Orbis noui ſine vllo ſcrupulo conficiant chriſma ex oleo & balſamo Indico, imo & multi orbis Hiſpani, quod ſatis exprimit etiam Sotus.

2 Ad ſecundam quæſtionem reſpondeo quod pro parte aſſerente illud eſſe de ſubſtantia,& eſſentia chriſmatis, ita quod ſine illo nõ poteſt conſiſtere chriſma,facit primo cap.1. de ſacr. vnct. ibi chriſma quod ex oleo fit & balſamo myſtica ratione, & paulo poſt ibi. Hoc vnguento caput & manus epiſcopi cõſecrentur, vnguentum enim aliquid aliud vltra oleum, requirere videtur: facit etiam ratio, quam contextus appellat ibi myſticum, videlicet quod chriſma,quatenus conſtat ex balſamo ſignificat odorem famæ bonum, quem debet habere vnctus, iuxta illud Apoſtoli 2. ad Cor. 2. *Chriſti bonis odor ſumus;* facit item illud cap. 1. in §. Quia vero ibi, vt omnes cõcurrant in odorem illius vnguenti,cuius nomen oleum eſt effuſum.

3 Secundo, quod Concilium Florentinum in decreto vnctionis Iacobinorum, & Armeniorum habet materiam confirmationis eſſe chriſma ex oleo & balſamo confectum.

Tertio, quod Sotus in 4. ſent.diſt. 7. art. 2.dicit pro hac parte,eſſe vniuerſalem fere omnium ſententiam.

4 Quarto, quod cap. primum de ſacram. non iterand. adinnctis ei, quę annotant Innoc. Hoſt. & alij, probat quod confirmatus per vnctionem olei tantum,debet iterum vngi chriſmate ex oleo & balſamo confecto, & non ſufficit vngere balſamo,& debet repeti forma confirmationis, conſi-

gno

gno te &c. per quod significant, non esse tam supplendum omissum, quod defuit confirmationi, quam eam de nouo iterandam.

His tamen non obstantibus contrarium affirmat Caieta. in annotat. ad Thom. super 3. p. q. 72. art. 1. & 2. quem nos olim secuti fuimus in Manua. confess. cap. 22. nu. 8. & postea secutus fuit etiam Domi. à Soto. in 4. sent. dist. 7. art. 2. pro qua parte videtur esse fundamentum firmum cap. de sacra. non iteran. in quo Innocen. 3. rogatus de confirmata linitione olei tantum; respondit non esse iterandum sacramentum, sed quod defuit supplendum; cum tamen necessario debuisset respondere illud esse iterandum, si admistio balsami fuisset de substantia, quod est materia sacramenti confirmationis, secundum omnes, cum nullum fuisset sacramentum; quod sine materia substantiali, & essentiali consistere non possit etiam secundum omnes. 5

Secundo, facit quod nullo iure videtur expressum contrarium.

Tertio, quod verbum chrisma secundum propriam significationem, idem significat quod vnctio, deducitur enim à verbo χρίω, quod est vngo, sicut vnctio, à verbo vngo: Ad hoc autem, vt aliqua linitio dicatur vere vnctio olei, non requiritur, vt balsamum admisceatur ei; vt probat prædictum cap. primum de sacr. vncti. quod multas vnctiones olei Regum, & prophetarum, quæ sine mistione balsami fiunt appellat vnctiones, quod ipsum fit in Reg. 10. 15. & 16. & alibi sæpe. 6

Quarto, quod Glossa cap. 1. de sacram. non iteran. non dicit id, quod ei Sotus imponit, appellando eã ridiculam, scilicet quod dicit, ideo in casu illius cap. non esse iterandam confirmationem, quia nulla fuit. Quin imo expresse gloss. ait ideo non esse iterandum ne fiat sacramento iniuria, allegando in id cap. quod quidam 1. q. 1. & cap. ostenditur de consecrat. dist. 4. per quorum allegationem, quia loquuntur de baptismo valido, licet male ministrato, præsupponit confirmationem, licet male ministrata esset, valuisse, & idem sentit Ber. in figuratione casus illius cap. & Ioan. And. Ant. & alij pro summario secundæ partis ipsius ponunt hoc. In confirmato non chrismatis, sed olei vnctione, non fiet iteratio, sed supplebitur prætermissum. sed nec Hadr. in 4. de sacram. confir. liceat teneat priorem partem, imposuit eam prædictæ glossæ, neque Caiet. qui hanc partem tenet reprehendit illam gloss. nec meminit alios ibi contra tenere. & ita cõmunis, imo omnium mens in illud cap. cõminiscentium est dicere, quod confirmatio tenuit, sed erat supplendum quod defuit. 7

Quinto, quod hoc ipsum videtur sentire Thom. in d. ar. 2. quamuis nec Caiet. neque Sotus id ponderent in illis verbis. ideo oleum competit materiæ huius sacramenti. Admiscetur autem balsamum propter fragrantiã odoris, quæ redundat ad alios, per illam enim aduersatiuam, autem, insinuat oleum quidem esse materiam substantialem, institutam à Christo; admistionem autem balsami, non item sed de præcepto tantum, vt in simili, idem Thom. recep. dixit in 3. p. q. 74. art. 7. vinum quidem esse ma- 8

teriam substantialem Eucharistiæ sub specie vini, sed misceri ei aquam, ad maiorem conuenientiam, vt colligitur ex cap. 3. adiunc. 1. & 2. de consecr. dist. 2.

Sexto, quod non videtur uerisimile Dominū N. IESVM Christū paupertatisq; cultorē, Apostolos suos pauperes in vniuersum orbem dimissos innumeros baptizaturos & confirmaturos voluisse onerare onere emendi balsamum, rem tanti pretii, quam quod sciebat in paucis terris inueniri, & non posse ad tot alias adeo longe ab illis separatas cōmode aduehi, quas tamen in dies & horas tam ipsi, quam eorū successores ad ministranda sacramenta essent opus habituri, si illud pro parte substātiali chrismatis instituisset.

9 Ad primum argumentorū oppositorum respondetur cōcedendo Inno. 3. in cap. 1. de sacr. vnct. chrisma de quo loquimur fieri, imo & debere fieri ex oleo & balsamo, sed negādo quod dicat vtrumque esse de substantia sacramenti, sicut & Alex. Papa relatus in cap. 1. de consecr. dist. 2. dixit aquam esse miscendam vino in consecratione Calicis, & adeo quidem vt Cyprianus relatus in cap. eiusdem dist. dicat adeo solum vinum non esse consecrandum, quod si contra fieret inciperet sanguis Christi esse sine Christo. Attamen neuter eorum voluit dicere, quod aqua sit de substantia consecrationis vini, vt dicit Thom. receptus vbi supra: & probatur per cap. scriptura, quod est tertium eiusdem distin. 2. desumptum ex eodem. Cypriano.

10 Ad secundum respondetur concedendo Conciliū Trid. probare chrisma debere confici ex oleo & balsamo, adeo quidem quod mortifere peccaret episcopus, qui ex oleo solo id conficeret, sed negando, quod probet vtrumque esse de substantia chrismatis & materiæ confirmationis, sicut Alex. & Cypr. supra relati dicentes vinum aquæ mistum esse materiam sacramenti calicis; nolunt dicere vtrumque esse de substantia consecrationis, vt prædictum est in responsione ad secundum.

Ad tertium respondetur negando quod vniuersa fere omnium sententia teneat confirmationem factam vnctione solius olei benedicti, esse nullam, & iterandam; quia contrarium patet per supradicta.

11 Ad quartum respondetur concedendo quidem Hosti. & posteriores dixisse, quod suppletio defectus balsami, quæ in confirmatione contingit non potest fieri per solam linitionem balsami, & quod debet fieri illis verbis, quibus fit ipsa confirmatio, non quia confirmatio facta sine balsamo est nulla, sed quia nō potest fieri suppletio per alium actum, nec per aliam orationem, quod declarat ibidem Ant. de Butr. nec obstat quod suppletio per linitionem chrismatis facta, cum eadem oratione, qua fit chrismatio siue cōfirmatio, est reiteratio sacramenti, quia ad reiterationem sacramenti non sufficiunt materia, & verba sine intentione id faciendi, cum sine intentione debita conficiendi sacramentum, non conficiatur illud; secundum Thom. recep. per omnes 3. p. q. 64. art. 8. & ita cum secunda lini-

tio

tio non fiat intentione miniſtrandi ſacramẽtum, ſed ſolum ſupplendi defectum eius, quod illi iam miniſtrato defuit, non poteſt dici iteratio ſed ſuppletio.

Conſilium de præbendis.

SVMMARIVM.

Parochus Eccleſiam parochialem non amittit quando ob iuſtum impedimentum ſacris infra annum non fuit inſignitus. num. 1.

Eccleſiam parochialem habentem conſiderare oportet an ex ignorantia iuris, vel negligentia, ordines non ſuſceperit. num. 2.

Eccleſiam parochialem amitti, qui infra annum non promouetur ad ſacros ordines, & fructus poſtea perceptos tenetur reſtituere. num. 3.

Penſionis reſeruatio eſt nulla quando renuncians ius in beneficio non habet, niſi per clauſulas generales ſaluetur, vel alias virtualiter explicet. num. 5. 8. &c.

Subreptitia eſt gratia tacito eo quod expreſſum Principem à concedendo retraheret, niſi expreſſis aliter appareat. num. 4. 10.

Gratiam annullat expreſſio falſi mouens Principem ad concedendum, niſi per clauſulas generales vel expreſſas aliud de mente concedentis conſtet. num. 5. 10.

Mandatum ad conferendum beneficium reſignatum non includit beneficium per obitum vacans; & quando reſignatio eſt nulla, nulla eſt etiam penſionis reſeruatio, niſi. &c. num. 6. 9. 10.

Taciturnitas facta per ignorantiam nõ videtur nocere reſignanti beneficium. num. 7.

Stilus Curiæ excuſat reſignantes ex cauſis certis animum ſuum ad id mouentibus, & in genere exprimere cenſetur tituli defectum. num. 8.

Reſignans beneficium generaliter, & virtualiter defectu tituli exprimit per clauſulas apponi conſuetas. num. 10.

QVidam acceptans Eccleſias quaſdam parochiales intra annum non facit ſe promoueri ad ordinem presbyteratus; & aliquot annos percepit fructus dictus parochus & poſtea, vt ſatisfaceret Concilio Tridentino reſignauit eas in alios, reſeruatis ſibi penſionibus. Quæritur quid agendum.

Reſpondeo primo conari eum debere reminiſci, an per negligentiam ſuſcipiendi ordines, ipſo iure perdidiſſet illas Eccleſias per lapſum anni 1 iuxta cap. licet Canon & cap. commiſſa. de electio. lib. 6. nam ſi quod impedimentũ iuſtum habuiſſet, nõ perdidiſſet eas per d.cap.cõmiſſa.&c.

Secun-

Secundo quod etiam debet conari meminisse, an sciret, & aduerteret quod per huiusmodi negligentiam perditurus esset præfatas Ecclesias, an ignoraret vel non aduerteret.

2 Tertio quod secundum communem opinionem, is, qui per huiusmodi negligentiam perdit Ecclesiam parochialem, non facit fructus suos, receptos post perditionem iuris, & tenetur restituere eos quoad forũ conscientiæ, quamuis regulariter pœna non debeat in illo foro iuxta gloss. sing. in cap. fraternitas 12. q. 2. & nos tradimus in comment. cap. non licet 12. q. 2. §. 12. num. 4.

3 Quarto quod præfatus D. Consulens potest in restituendo, vti vno de tribus remedijs, quę nos ponimus latius & profundius quam aliquis alius in d. §. 12. à num. 2. quæ ibi videre possunt, & quoad propositum casum est valde aptum illud, scilicet restituendi illos illismet familiaribus in quorum fauorem renũtiauit præfata beneficia: eo quod illi ratione gratitudinis possent intuitu pietatis, vel paupertatis suæ vel aliorum cognatorum suorum, remittere illos.

4 Quinto quod contra reseruationem pensionis huiusmodi sine vlla expressione defectus tituli facit primo quod difficilius concessisset Papa pensiones, si sciuisset non competere sibi ius in illis Ecclesijs & gratia Principis facta tacito illo, quod expressum retraxisset, à concedendo, vel tam facile cõcedendo; est surreptitia. cap. postulasti & cap. super literis de rescriptis.

5 Secundo quod licet taciturnitas veri retraxisset Principem à concedendo, nõ semper annihilat gratiam. expressio tamen falsi, quod faciliorem reddit Principem ad concedendum; semper annihilat gratiam, iuxta illud: mendax precator careat impetratis l. etsi E. si contrarius vel vus. public. & cap. super literis de rescrip. & tradimus nos in manu. confess. cap. 22. num. 86. post Rotam 32. de rescrip. in nouis.

At præfatus D. Consulens renuntiando illas Ecclesias asseruit habere ius in illis, quia priuatio præsupponit habitum l. decẽ. ff. de verb. oblig. ad cap. dissoluens spons. impub. Ergo debet carere gratia pensionum impetrata.

6 Tertio quod sub mandato conferendi beneficium resignatum, non includitur beneficium eius quod per mortem ipsius ante resignationem vacat cap. susceptum de rescrip. lib. 6. ergo nec pensio imposita beneficio propter resignationem valebit quidquam si resignatio non valuit. At resignatio eius quod non est, non valet, quia non entis nullæ sunt qualitates in l. si seruum. §. 1. ff. de actio. emp.

7 Sexto contra vero pro valore gratiæ pensionũ facit primo quod præfatus D. Consulens ignorabat, vel saltem non aduertebat, se perdidisse titulum Canonicum, quem habebat, propter negligentiam accipiendi ordinem, & taciturnitas facta per ignorantiam, non videtur nocere cap. gratia de rescrip. lib. 6.

Secundo

Secundo quod passim in Curia fiunt & recipiuntur resignationes litigantium,& resignantibus assignantur pensiones, nec curant partes neque Cancellaria, an resignantes habeant ius nec ne, & stilus Curiæ facit ius cap.quam graui de Crim. fals. 8

Tertio,quod cōmuniter resignantes dicunt se resignare,ex quibusdam causis animum suum ad id mouentibus ; sub quibus verbis videtur posse comprehendi defectus boni tit. Et ita videri potest expressus defectus illius saltem in genere quod videtur sufficere.

Quoniam autem supradixi expedire vt videatur copia supplicationis registratæ, suspendo super hoc articulo meam sententiam donec illa monstretur.

Visa post hæc præfata supplicatione addo quod ex illius tenore colligitur sufficienter esse factam mentionem de defectu tituli Papę generaliter vel specialiter. primo quidem per illa verba : *ex certis causis animum suum mouentibus*. secundo per illa : *reseruatis valide infrascriptis & non alias*. tertio per illa : *præmisso, siue alio quouis modo vacet per resignationem coram Notario &c. aut per constitutionem execrabilis vel assecutione vnionis*, & per illa, *alias vacet etiamsi deuote affecti specialiter vel alias ex quauis causa in litteris etiam dispositiue vel conditionaliter exprimenda generaliter reseruata litigiosa cuius litis statum existat*, & per illa *quomodolibet se intromittendum molestandum perturbandum. &c.* & per illa, *illaque ex quauis causa nulla & inualida. &c.* per quæ omnia colligitur Papam voluisse reseruare præfato Alphonso præfatas pensiones etiam si Ecclesiæ vacassent,& collatio fuisset reseruata Papæ vel deuoluta ad ipsum. 9

Ad argumenta in oppsitum facta responderi potest, illorum uim procedere quoniam ex uerbis ipsiusmet Papæ uel literarum eius non constat expresse uel uirtualiter de ipsius intentione argumento l. idem.ff.de excusat. tutorum & l.quidam consulebant.ff. de re iud.

Consilium de vsuris.

SVMMARIVM.

Cambium an mandatarius à se ipso accipere, & literas ad suum agentem dare valeat. num. 1. 12.

Mandatarius de suo cambium dans mutuare pecunias videtur. num. 1.

Vsura est si quid vltra sortem ratione mutui,seu mandati accipitur. num. 2.

Vsura in solo mutui contractu committitur. num. 3.

Non refert quid per æquipollens fiat. num. 4.

Interest nihil cuius negotia geruntur. num. 5.

Mādatarius multis rationib⁹ lucrū potest capere.s.ratione interesse.&c.nu.6.

Emptio-

Emptionis in contractu pecunia absens minus quam præsens æstimatur. num. 7.
Pecunia plus valet Romæ, quam in Hispania. num. 8.
Pecuniam qui soluendo cambium attulit Romam potest interesse petere. nu. 9.
Debitor ex æquo tenetur ad omnia accessoria rei debitæ. num. 10.
Soluere promittit per æquipollens. num. 11.
Pecunia absens an sicut minoris valet quam præsens ita minoris emi possit. num. 13.
Mandatarius à se ipso cambiũ accipiens lucrum cessans accipere potest. nu. 14.

1 QVidam solicitator, siue actor negotiorum quæ de Hispania mittuntur ei Romam, cum mandato accipiendi pecunias ad expedienda necessaria ab aliquo campsore; accipit illas à semetipso; vt liberetur ab onere quærendi fideiussores dandos campsoribus, & etiam animo lucrandi sibi id quod campsor lucrifacturus erat, & postea mittit literas ad Hispaniam, vt suus responsalis recipiat illas cum cambio, paulo minore illo, cum quo soluendę essent, si acciperentur à Campsore, & data dilatione paulo maiore, quam dat Campsor ad soluendum ibi, Quæritur an liceat ei hoc facere?

2 Respondeo quod quæstio hæc grauior est, quã primo aspectu apparet: nam pro parte negãte facit primo quod consulens in effectu, videtur mutuare, data dilatione ad soluendum aliquid vltra sortem, quod est vsura cap. 1. 14. q. 3. Secũdo quod licet contractus pręfatus non sit mutuum, sed mãdati, tamen etiã hic debet esse gratuitus, sicut ille l. 1. §. fin. ff. mandati & §. final. insti. de mandato, & ita, quod accipitur vltra datum, iudicandum est vsura, aut lucrum iniustum.

3 Pro parte autẽ affirmante quod liceat facit primo quod hic cõtractus non est mutui sed mandati, & vsura in solo contractu mutui admittitur, vt constat per definitionem eius, quam etiam nos post alios tradidimus in manu. Confess. cap. 17. num. 206.

4 Secundo quod non refert quid de æquipollentibus fiat l. fin. ff. manda. cap. licet ex quadam de testib. At paria sunt quod consulens capiat pecuniam à mercatore, & à semetipso & si caperet G. quod neque potest quicquam accipere ratione maioris temporis dati ad soluendum argumento cap. in ciuit. de vsur. & traditur in manu. cap. 17. num. 280. & num. 283. dico quod consulens capiendo à Campsore nil peccaret. Ergo nec capiendo à semetipso quicquam peccat.

5 Tertio quod nihil interest eius cuius negotia geruntur an expeditionem literarum soluat de pecunijs Campsoris, an de suis: imo is cuius negotium geritur gaudebit plus, quod illius gestor, qui est amicus eius, lucretur, quam quod Campsor, quem forte non cognoscit.

6 Pro resolutione dico primo quod Consulens non potest accipere illud plus, ratione interesse lucri cessantis, quoniam potest solum de pecunijs

nijs suis, quas habet paratas ad negotiandum cum eis emendo, & vendendo merces, aut ad emenda prædia, vel census, ex quibus caperet reditus: sed habet illam pecuniam quasi mortuam, quo casu, non licet capere aliquid vltra sortem, vt resolute diximus in d. manu. cap. 1. num. vltimo litera N. & latius significatur prius in litera L.

Secundo G. quod consulens potest accipere aliquid plus per viam contractus emptionis per quam pecunia præsenti minoris potest emi pecunia maior absens, quod iuste fieri potest, vt probatur in d. manu. litera R. 7

Tertio potest etiam accipere aliquid plus, eoquòd eadē pecunia pluris valet Romæ quam in Hispania; vt etiam ibidem probo, quibus duobus modis quilibet Hispanus sine vllo negotio potest mutuare, vel alias dare suam pecuniam Romæ, vt detur sibi similis pecunia in Hispania cum aliquo augumento vt dixi vbi supra. 8

Quarto quod præfatus Consulens posset accipere aliquod auctarium pecuniæ à se impensæ, si eam attulit ab eadem Hispania, vel aliunde Romam, soluendo cambium, quia suscipit illud ratione interesse damni emergentis, quod licet iuxta l. 1. cum glo. & omni turba commentantium C. de sent. pro eo quod interest, & tradimus nos in manu. Confess. cap. 17. num. 211. 9

Quinto quod etiam potest accipere aliquod auctarium, licet exposuerit pecuniā necunde importatā Romā soluto cambio, sed quæsitam in ea sua industria, vel alio iusto pretio. Præsupposito quod is cuius negotium geritur expresse, vel tacite promisit soluere Romæ, quod pro negotio impenderetur: quoniam cum aliquid soluitur in alio loco, quàm in quo debeat fieri solutio, debet Iudex ex officio suo in actionibus bonæ fidei secundum naturam ex æquo & bono cogere debitorem ad soluendum omnia accessoria rei debitæ; quod perdit ex eo quod alibi fiat solutio iuxta. §. in bonæ fidei insti. de actio. sicut & in actionibus stricti iuris, per actionem arbitrariam iuxta. §. preterea iusti. de actio. & dicta & citata Iasonis ibidem præsertim col. 1. & 2. At constat quod interest existentis Romæ, & impendentis in ea centum pro existente in Hispania, qui promisit illa soluere Romæ, vt si soluantur in Hispania, soluatur æstimatio qua illa possunt Romam transportari. Quod autē in casu proposito exprese is, cuius negotiū est gestū promisit cōsulenti soluere Romæ. cōstare pōt, vel si exprese id cōmisit: quod autem tacite promiserit, videtur cōstare. tum quia mandauit vt consulens acciperet pecuniam à campsore, & remitteret soluendam in Hispaniam cum cambio, quo remissio constaret, id enim effectu est promittere, soluere Romæ transmittendo pecuniam per campsorem, siue bancarium soluto iusto cambio: nec quicquam refert quod ad propositum nostrū, vtrum eorum fiat, & ita alterum alteri æquipollent; & non refert quid de æquipollentibus fiat l. fin. ff. manda. quia ratio naturalis, diuina & humana præcipiunt, ne benefactoribus male faciamus, imò quod benefaciamus l. si non sortem. §. libertus. ff. de condi. ma- 10 11

lesi.cap.cum in officijs de testam. ergo residenti Romæ benefacienti non debet suscipiens beneficium in Hispania velle malefacere, vt qui nollet soluere Romano impendenti Romæ decem scuta, nisi totidem in Hispania redderet,vtique malum pro beneficio inferret,ergo præsumendum est quod voluit soluere Romæ,vbi pecunia fuit impensa,cum quilibet præsumatur bonus l.merito.ff. pro socio cap. fin. de præsump. quod præfatus
12 Consulens potest iuste accipere tantum augmentum, quantum campsor siue bancarius potest iuste exigere ratione,quod fuerit promissum soluere cum cambio, quo transmissio constaret. quantum autē Campsores huius temporis plus iusto iuste possunt recipere, magnæ quæstionis est, & quidem mihi visum fuit in Manu.confess.cap.17.num.283.

13 Septimo quod quæstionis nouæ,& maximæ videtur esse,an sicut pecunia absens minoris valetcæteris paribus quam præsens; & iuste potest minoris emi,quam præsens:ita & præstatio eius præsens valeat pluris,quam præstatio ab hinc anno, vt maiori vel minori tempore; si enim pluris valeret, possent campsores non solum recipere plusquam dant, ratione emptionis pecuniæ absentis dando præsentem;& ratione valoris maioris, quē habet pecunia Romæ, quam in Hispania; sed etiam ratione maioris valoris, quem habet præstatio pecuniæ præsens, quā præstatio facienda post aliquod tempus: & pro parte quidem affirmante faciunt illa quibus defendimus in Manu. cap.17.num.230. quod actio recuperandi pecuniam debitam post aliquod tempus, potest pecunia emi minore illa debita;quod tamen nunc non definio.

14 Octauo resolutiuę ad quæstionem respondeo quod Consulens potest accipere tantum suę pecuniæ augumentum,quantum potest iuste accipere Campsor, alia ratione.s. lucri cessantis,ex eo quod propter artem Campsoriam, non vtatur mercatura. quantum vero is iuste accipere possit, quęstionis est non paruæ,vt ex supradictis, & latius traditis in dicto Manu.cap.17. num. vltimo litera E. colligi potest: & ex eo quod satis scitur qui campsores dicuntur relinquere artem mercaturæ, propter artē campsoriam, neque quo fine & qua ratione, vel qua necessitate publica vel particulari vtilitate proximi ita id faciunt, vt censeatur mereri interesse lucri cessantis.

Nono quod ob prędicta videtur, posse consulentem accipere tantum augmentum, quantum darent ei campsores, vel bancarij si eis daret pecuniam reddendam sibi in Hispania.

Consilium de emptione & venditione.

SVMMARIVM.

Læsio parui valoris non est peccatum mortale,quando accipitur absque intentione perueniendi ad peccatum mortale.num. 1.10.

Taxa

Taxa seu lex Principis non obligat ad peccatum mortale, sed taxa reducitur ad præceptum de non furando, & lex diuina obligat ad peccatum mortale. num. 2.11.15.

Consuetudo vrbis est quod aliquid vltra taxam vendentis detur, & dantes excusantur, nisi quando vtuntur malis conuentionibus. num. 3.19.

Dispensationem consuetudo tolerata inducit. non tamen contra legem naturalem. num. 4.15.

Tolerantia Principis excusat quando est tolerantia approbatiua, sed non quando tantum permissiua. num. 4. 20.

Obsonatores consentientes peccato vendentium peccant. num. 5.

Ementes obsonia, & cum vendentibus conuenientes, fraudem & dolum contra prudentiam committunt. num. 6.

Vendentes parua minutatim vltra taxam peccant mortaliter, quia habent animum perueniendi ad summam sufficientem ad peccatum mortale. nu 7.10.

Obsonia ementes, & conuenientes cum venditoribus veritatem celare, peccant, & lædunt Rempublicam. num. 8.

Obsonatores & venditores dolo vtuntur, & mentiri promittunt & damnum inferunt. num. 9.

Eligens indignum licet puniendus non sit pœna legis humanæ, puniendus tamen pœna legis naturæ. num. 11.

Obsonatores & venditores peccant mortaliter, quia habent propositum peierandi. num. 12.

Obsonatores peccant mortaliter quia conueniunt ad iustam interrogationem veritatem tacere. num. 13.

Obsonatores & vendentes peccant mortaliter volendo rem publicam & priuatam lædere, & machinando ne delicta puniantur. num. 14.

Legis humanæ transgressio est peccatum saltem veniale, sed fraudare taxam est furtum. num. 16.

Vendentium carius læsio non est parua. num. 17.

Lex humana aliquando obligat ad mortale peccatum. num. 18.

Ementes donare possunt venditoribus, sed non vti malis conuentionibus. num. 19.

IS ad quem pertinet imponere pretium iustum carnibus, & alijs cibarijs tulit leges iustas super pretio, & modo ea vendendi multi autem obsonatores & venditores obsoniorum frangunt eas. 1

Quæritur an peccent mortaliter, & teneantur ad restituendum damnum eis, quos læserunt.

Pro parte negante facit primo, quod læsio parua non efficit peccatum mortale, vt colligitur ex Augustino relato à Gratia. in cap. vnum. §. criminis &. §. quoties 25. dist. & ex S.Tho. 2.2.q. 49. ar.4. quem sequimur in nostro Manu.confess. præl. 9. num. 12. & cap.11.nu.4.& cap.17. num.2. At obsonatores & obsoniorum venditores saltem qui parua obso-

nia emunt vel vendunt ex vna libra carnium, vel piſcium, & ex vno modiolo cicerum vel liguminum vix addunt vel detrahunt tres vel quatuor quatrinos, ſiue obolos.

1 Secundo quod leges ciuiles ſiue ſæculares non obligant ad peccatum mortale, niſi aliqua de ibi ſcriptis interueniant probamus nos poſt alios in manua.confeſſ. cap.23. a num.48.num.60.

2 Tertio quod conſuetudo multarum ciuitatum preſertim vrbis & aliarum magnarum habet, vt obſonatores ſoluant vendentibus obſonia aliquid amplius iuſto pretio, vt eis ea libenter & cito vendant, & ne renuant eis vendere obſonia quando eorum copia non inuenitur.

3 Quarto quod præfata conſuetudo dicitur eſſe notoria in Vrbe quam præſumitur Papa ſcire & tolerare, & tolerantia Principis circa ea, quæ ſunt iuris humani videtur inducere diſpenſationem iuxta gloſſ.celebr. & à Panor.putatam ſingular. & a præpo. menti tenendam in cap. quia circa de conſang. & affin.

4 Pro parte vero affirmante facit primo quod omnis lex iuſta. tam ſæcularis quam Eccleſiaſtica poteſt obligare ad peccatũ mortale imo obligat iuxta illud Pauli ad Rom. 13. omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit, & infra:neceſſitate ſubditi eſtote non ſolum propter iram,ſed etiam propter conſcientiam & alia, quæ nos poſt alios citamus in d. manu. vbi ſupra.

5 Secundo quod qui conſentit peccato peccat cap. 1. ad Rom. cap. notum. 2. q. 1. & cap. 1. de offi. deleg. At obſonatores præfati conſentiunt transgreſſioni iuſtæ legis, qua vendentes fraudant legem, & etiam vendentes conſentiunt peccato obſonatorum, quo fraudant heros ſuos ergo omnes peccant.

6 Tertio quod fraus & dolus ſint vitia contraria prudentiæ tradit. S.Thom. 2.2.q.57.ar.1.quem ſequimur in d.manu. cap. 23. num.77.At præfati obſonatores & venditores dolum & fraudem committunt in prædictorum obſoniorum emptione & venditione. Ergo peccant mortaliter ſi paruitas non excuſat, qua non excuſari in ſequenti arg. probatur.

7 Quarto quod licet paruitas rei acceptæ vel damni dati excuſet à culpa mortali, quando accipitur vel fit ſine intentione accipiendi quantitatem notabilem etiam ſi poſſet, ſtatim vel ſucceſſiue quantitatẽ quæ ſemel facta induceret culpam mortalem, non tamen excuſat quando fit cum tali intentione; vt nos tradimus in d.manu. cap.17. num. 139. At prædicti obſonatores & venditores ea intentione parum qualibet vice accipiunt vel lædunt, vt ſtatim ſi poſſent vel ſaltem dictim id faciendo augerent læſionem ad tantam,imo maiorem quantitatem,quam requiratur adhoc vt ſimul & ſemel data vel facta efficiat culpam mortalem ergo peccant mortaliter.

8 Quinto quod prefati obſonatores & venditores conueniunt inter ſe vt ita reſpondeant ædilibus,quibus eſt cura detegendi has fraudes & dolos

ſuper

ſuper quantitate obſoniorum emptorum,& pretio eis ſoluto,vt mentiantur & occultent illa, quibus vtuntur & nequeat ſciri culpa quam tegunt,& eſſet punienda in vtilitatem reipub.quæ ſunt manifeſta peccata, & cum lædant notabiliter vtilitatem publicam, & etiam priuatam ſunt mortifera per prædicta.

His pro vtraque parte propenſis dicendum videtur primo, negari nõ 9
poſſe præfatos obſonatores,& venditores clare peccare: Tum quia vtuntur dolo & verſutia,quæ ſunt vitia contra prudentiam virtutem, vt tangitur arg. 3. pro parte affirmante formato. Tum quia mentiuntur & conueniunt vt mentiantur, ita vt obſonatores dicant ſe emiſſe minorem quantitatem,quam emerunt:ne venditor condemnetur, eo quod tradidit minorem quantitatem,quam debebat,cum omne mendacium ſit peccatum cap. primum. 22. q. 2. & mortiferum, ſi notabile damnum infert vt poſt 10
alios tradimus in prædicto Manual. cap. 18. num.3.

Secũdo quod nõ poſſunt excuſari pręfati legum prædictarũ fraudatores à culpa mortifera eo quod parum qualibet vice lædunt propter arg. 4. pro parte affirmante formatum: quia licet intendant parum lædere, qualibet vice, intendunt tamen notabiliter lædere multis vicibus, vt ibi dicitur.

Tertio quod quãuis pręfati fraudatores forte non peccent mortaliter 11
eo quod frangant legem ciuilem vel ſecularem tantum, eoquod auctor eam ferens non intendit obligare transgreſſorem ad peccatum mortale iuxta citata in 2. argumento pro parte negante formato, poſſunt tamen dici peccare mortaliter eoquod trãsgrediantur legem illã naturalem de non vendendo nimis care pretio iniuſto cõtra taxam auctoritate publica Reipub.poſitam,quæ reducitur ad pręceptum de non furando, quod eſt lex naturalis qualia ſunt omnia præcepta Decalogi,quorum vnum eſt illud vti tradit Thom. recep.22.q.22.ar.1. declarãdo illa quæ originaliter fuerunt lata exod.20.& referuntur in gloſſ.cap. quid in omnibus 32.q.7. per reſolutionem quę colligitur ex d. Manu.cap. 23. num. 56. ſcilicet quod licet lex vt lata à tali,vel tali non obliget ad peccatum mortale,poteſt tamen obligare ad illud,quatenus eſt lata ab alio iuxta. cap.perpetuo de Electio. lib. 6. quatenus probat, quod licet frangens legem humanam quæ vetat eligere indignum,non ſit puniendus pœna illius legis, puniendus tamen eſt pœna legis naturalis, & diuinę quæ prohibet eiuſmodi electionem.

Quarto quod etiam eſt certum eoſdem fraudatores peccare mortaliter quatenus paciſcuntur ne reuelent veritatem quantitatis obſonij emptj & pretij ſoluti,etiam ſi ab ædibus adiurati fuerint reuelare illam:quoniam concipiunt propoſitum peierandi,quod eſt mortiferum,etiamſi poſtea non peieretur quia voluntas peccandi aliquod peccatum, eſt peccatum etiam ſi poſtea non committatur: cum voluntas pro facto reputetur ca.dixi,& cap.magna de pœniten.diſt. 5.adiunctis gloſſ.& alijs quæ nos 12
ibi

ibi adiecimus præsertim quoad forum conscientiæ, & adeo quidem vt S. Tho. ab alijs receptus deduceret in quæstionē in 1. 2. q. 20. ar. 4. an exterior actus augeat malitiam vel bonitatem actus interioris; & determinat quod non regulariter, cæteris paribus, si voluntas est perfecta.

13 Quinto quod etiam dicti fraudatores peccant concipiendo propositum mentiendi simpliciter non affirmando id iuramento præstito secundum intētionem ædiliū interrogantium, sed alia per cap. quacumque arte 22. q. 5. quod habet taliter iurantem bis peccare, quia nomen Domini in uanum assumit, & proximum decipit.

14 Sexto quod etiam peccant volendo rem publicam & priuatam lędere: tum tollendo legem iustam & sanctam eis multum cōuenientem: tum machinando ne delicta puniantur, quod est contra interesse notabile Reip. l. ita uulneratus. ff. ad l. Aquil. & cap. vt famæ de senten. excom. tum colludendo vt emptores priuati et heri obsonatorum carius emant, pretio nimis iniusto cum interesse priuatorum: Tum quod non obstat quod lex humana, qualis est hæc de qua loquimur potest tolli cōsuetudine rationabili cap. fin. de consuetud. partim, quia præfata consuetudo

15 est rationabilis quod requirit illud cap. imo irrationabilis, est magna corruptela, vt probant rationes præcedentes: quia non solum est contra solam legem humanam, sed etiam contra naturalem, & diuinam ut prædictum est, nam quamuis taxa pretij obsoniorum humana lege sit posita, lex tamen qua vetamur pretio nimio iniusto emere, & emptionem dolo & astutijs palliare, est naturalis, & diuina inclusa intra septimum præceptū de non furando, & non capiendo aliena sine titulo iusto vt prædictum est, quas non potest lex humana tollere cap. sunt quidam 25. q. 1. & cap. quo iure. 8. dist.

16 Non obstant citata pro parte negante. Ad primum enim respondetur concedendo primo paruitatem læsionis excusare quidem à culpa mortali: non autem à ueniali quoniam secundum omnes furtum quamlibet paruum est peccatum saltem veniale, si vere furtum est, & contra voluntatem Domini fit, vt satis colligitur ex Caiet. 22. q. 59. ar. 4. ad 2.

17 Secūdo negando quod læsio prædictorum fraudatorum est parua, imo vero est magna, & malis magnis circunstantijs contecta, vt supra ostensum est in arg. 4. pro parte affirmante formato.

18 Ad secundum respondetur negando legem ciuilem & sæcularem non obligare ad mortale peccatum per ea, quæ citata sunt in primo argumento pro parte affirmante facto.

19 Ad Tertium cōcedendo quidem licite posse obsonatores dare aliqid venditoribus obsoniorum ut eis libentius, & gratiosius vendant sine præiudicio animarum suarum & proximorum: non tamen vtendo malis conuentionibus, falsis iuramentis, iniquis mendacijs, & iniquo præiudicio Reipub. ac priuatorum proximorum quod faciunt præfati obsonatores, & obsoniorum venditores, vt præceptum est.

Ad

Ad quartum negando quod S. D. N. sciat & toleret, saltem approban- 20
do ea quæ prædicti fraudatores faciunt: quia vel ignorat ea, uel solum tolerat eo quod non deducuntur in iudicium, vel nō probantur, iuxta cap. cum iamdudum de præbendis. Sed solum permittuntur permissione non approbatiua, sed solum toleratiua iuxta gloss. celebr. quæ de hac duplici promissione meminit in cap. denique 4. dist.

Consilium de Homicidio.

SVMMARIVM.

Dispensandi facultas generaliter concessa, excepto homicidio voluntario, & bigamia, non extenditur ad irregularitatem prouenientem ex iusto homicidio, seu mutilatione. num. 1

Episcopi dispensare non possunt super bigamia, vel mutilatione iusta, quæ ex delicto non prouenit. num. 2.

AN habens potestatem dispensandi super omni irregularitate, excepta illa quæ nascitur ex bigamia, vel homicidio voluntario; possit dispensare super irregularitate contracta ex homicidio iusto, voluntarie facto, in bello iusto, cum armis, vel in pace condemnando iuste aliquem ad mortem, vel condemnationem iustam exequentem, vel defendendo proximum, vel quouis alio iusto modo, dicemus infra ne hunc locum, licet ei magis congrueret, nimis occupemus.

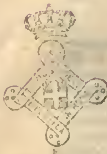
Respōdeo quod nos docuimus in Manu. Confess. cap. 27. num. 217. quod 1
episcopus non potest; sed nou probauimus id vlla ratione, remittentes ad numerum 240. pro quo tamen facit consuetudo totius orbis petendi illā à Papa, & quod nullo Canone illa potestas sit Episcopo, & quod non sit illa etiam in cap. liceat de Refor. 24. sess. Concil. Trid. quia per illud datur potestas dispensandi super irregularitate descendēte ex delicto; hæc autem non descendit ex delicto, & quod non obstat quod potest Episcopus dispensare super irregularitate illicite conrracta. Ergo à fortiori in contracta licite. Quia irregularitas bigamiæ sine peccato contrahitur, & tamen certum est, episcopum non posse super ea dispensare. Tum per stilum Curiæ: tum quia nec Papa dispensat nisi rarissime, & maxima cum difficultate, & dilatione: Tum (quæ noua ponderatio est) cap. illud liceàt excipit irregularitatem ex homicidio volūtario, nulla facta mentione de 2
irregularitate ex bigamia; & non alia ratione, quàm quia hæc, non nascitur ex delicto, & consequenter habuit eam pro excepta, eoquod non nascitur ex delicto, & consequenter irregularitatem quæ non nascitur ex delicto, Episcopus tollere nequit: Tum quia Episcopus eam tollere nequit,

quit, secundum speculatorem de dispensat. §. Nunc breuiter num. 3. & probatur irrefragabiliter in cap. aliquantos 51. dist. quatenus punit eorum etiam ordinatores, quos non puniret si dispensare possent, quoniam dispensando poterant ordinare: tum quia legatus licet possit dispensare in omnibus, in quibus possunt ordinarij, non tamen possunt in alijs, nisi specialem habeant ad id facultatem, uel aliquo Canone ei specialiter concedatur, qualis non est. &c.

AD LECTOREM.

Te mendax fallit varijs erroribus index.
Quid facerem? culpa hæc non mea, culpa typi est.
Siue typi culpa hæc, seu sit mea, corrige tortas
Ne male te ducant, Lector amice, vias.

FINIS.

ROMAE, Ex Typographia Iacobi Tornerij.
M. D. LXXXVIII.

